

CWRS CYMRAEG BLYNYDDOEDD CYNNAR

Lefel 1

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

CWRS CYMRAEG BLYNYDDOEDD CYNNAR

Lefel 2

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol

Cymraeg Gwaith
Work Welsh

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

CWRS CYMRAEG BLYNYDDOEDD CYNNAR

Lefel 3

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol

Cymraeg Gwaith
Work Welsh

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

CWRS CYMRAEG BLYNYDDOEDD CYNNAR

Lefel 4

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol

Cymraeg Gwaith
Work Welsh

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 1 Cyflwyniad *Introduction*

Dril 1: *Initial introductions*

Helo, Lisa dw i.

Sut mae?
Sut wyt ti?
Sut hwyl?

Iawn, diolch.
Da iawn, diolch.
Gweddol.

Sut dych chi?
Ble wyt ti'n byw?
Ble dych chi'n byw?

Sut dach chi?
Lle wyt ti'n byw?
Lle dach chi'n byw?

Ofnadwy!
Arberth.
Wrecsam.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Ynganu: Yr Wyddor *Pronunciation: The Alphabet*

Llythyren	Cymraeg	Saesneg
a	tân/ <u>tan</u>	as in <u>h</u> ard/ <u>ba</u> t
b	<u>b</u> ola	as in <u>b</u> at
c	<u>c</u> ar	as in <u>c</u> ar, never as <u>c</u> yril
*ch	co <u>ch</u>	as in Scottish lo <u>ch</u>
D	<u>d</u> ant	as in <u>d</u> entist
*dd	<u>dd</u> oe	as in <u>th</u> en, never as <u>th</u> ing
e	<u>h</u> en/ <u>pe</u> rt	long open e sound/ <u>th</u> en
f	<u>f</u> i/ <u>af</u> al	as in <u>va</u> st, never as <u>of</u> f
*ff	<u>ff</u> ôn	as in <u>ph</u> one
g	<u>g</u> an	as in <u>g</u> ut, never as <u>ge</u> orge
*ng	<u>dr</u> ingo	as in <u>bl</u> ing
h	<u>h</u> apus	as in <u>h</u> appy
i	<u>ci</u> / <u>bi</u> n	<u>ke</u> ep/ <u>bi</u> n, never as <u>sl</u> ime
j	<u>g</u> are <u>j</u>	as in <u>ja</u> m
l	<u>l</u> an	as in <u>la</u> st
*ll	<u>ll</u> awn	no English equivalent - place tongue behind teeth and blow
m	<u>m</u> ap	as in <u>ma</u> p
n	<u>n</u> awr	as in <u>ni</u> p
o	<u>do</u> / <u>ll</u> on	as in <u>ph</u> one, orange
p	<u>p</u> eth	as in <u>po</u> t
*ph	<u>ph</u> en	as in <u>ph</u> ysics
r	<u>ca</u> r	rolled more than English
*rh	<u>rh</u> if	breathy 'r', unvoiced
s	<u>sg</u> arff	as in <u>se</u> t, not <u>is</u>
t	<u>ti</u>	as in <u>to</u> p
*th	<u>be</u> th	as in <u>th</u> ing, never as <u>th</u> en
u	<u>un</u> / <u>tu</u> n	as in <u>be</u> en / <u>ki</u> ss never as in <u>ru</u> mp
w	<u>d</u> ŵr/ <u>ju</u> g	as in <u>do</u> / <u>fu</u> ll
y	<u>dy</u> n/ <u>cy</u> n/ <u>yn</u>	as in <u>de</u> an/ <u>ti</u> n/ <u>du</u> mp

*Un llythyren (*letter*) ydy: ch, dd, ff, ng, ll, ph, rh, th

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Y llafariaid *Vowels*

a, e, i, o, u, w, y

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Helo! Lauren dw i!

Jessie: Helo! Jessie dw i – mam Jac.

Arweinydd / Leader: Sut wyt ti? Jessie?

Jessie: Da iawn, diolch!

Y Deuseiniaid *Two vowel sounds*

ai ae au	gwaith, cais, Owain, pennaeth, gwasanaeth(au), cau, adnoddau, gwyliau, dechrau, adrannau	Similar to English <i>eye</i>
aw	awr, caws, cawl, dawn	Similar to English <i>ow</i> in <i>cow</i>
ei eu ey	eich, gweithio, cyfeiriad, gweithgaredd, ceisiadau, teithio, Eurwen, Llangydeyrn	Similar to English <i>say</i>
oi oe ou	crynoi, cloi, troi, rhei, oed, oer, ddoe, cyffrous	Similar to English <i>oy</i> in <i>boy</i>
ow	Owen, clowch, trowch, rhowch	Similar to English <i>ow</i> in <i>own</i>
wy	swyddfa, cwyn, hwyr, hwyl, dwy, bwyd, rhwydd, gorffwys, egwyl, gwyliau	This sound doesn't occur in English

Pwylais! (*Stress!*)

absENNoI
eistEDDwch
proffesiYNoI
ystAFell

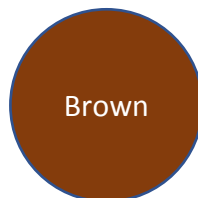
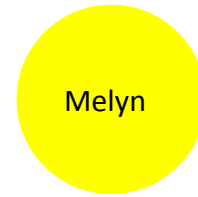
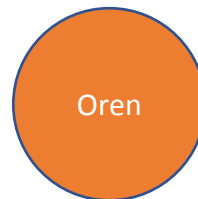
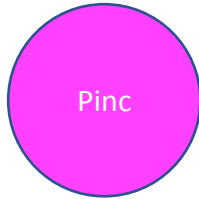
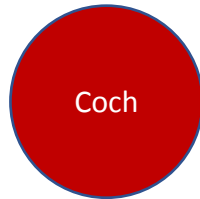
Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Rhowch gynnig arni!

Give it a go!

partner	angel	Euros	sail
cell	faint	pump	murmur
union	paid	dawn	dull

Lliwiau: Colours

Cân yr Enfys

Coch a melyn a fioled a glas,
porffor, oren a gwyrdd.

Dyma liwiau'r enfys,
lliwiau'r enfys,
Lliwiau'r enfys hardd.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa Vocabulary

Enwau Benywaidd *Feminine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
mam	mother
ystafell	room

Enwau Gwrywaidd *Masculine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
lliw/iau	colour/s

Berfau *Verbs*

Cymraeg	Saesneg
byw	to live
eisteddwch	sit (command form)

Ansoddeiriau *Adjectives*

Cymraeg	Saesneg
absennol	absent
brown	brown
coch	red
da	good
du	black
fioled	violet
glas	blue
gweddol	ok
gwyn	white
gwyrdd	green
hardd	pretty
llwyd	grey
melyn	yellow
ofnadwy	awful
oren	orange
pinc	pink
porffor	purple
proffesiynol	professional

Arall *Other*

Cymraeg	Saesneg
Dyma	Here is

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gramadeg *Grammar*

North and South Wales dialects

In this course, you will see the South Walian forms written to the left of North Walian forms, e.g. **Ble dych chi'n byw? Lle dach chi'n byw? Wrecsam.**

The tutor will draw your attention to these differences when the course is taught. You will hear both forms being used in different locations across Wales and it is beneficial that you can differentiate between them.

Pronunciation

Welsh pronunciation is generally quite consistent.

There are 7 vowels:

a e i o u w y

Y has 2 sounds, see **Ynys, Aberystwyth.**

A, I, O + Y are also useful words! (meaning 'and', 'to', 'from', 'the').

S also has 2 sounds – normally a hiss ('**Sut**') but combined with 'i' is a '**sh**' sound (e.g. **Siân**)

Stress / Emphasis

The stress on a Welsh word is almost always on the last syllable but one.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

lawn

You will see in the vocabulary that '**iawn**' can mean both 'OK' and 'very'. On its own, it means 'OK', e.g. '**Sut dych chi? iawn**'.

However, when used after an adjective its meaning is 'very': '**Da iawn**' (Very good).

Ti + Chi

'**Ti**' + '**Chi**' are similar to *Tu + Vous* in French (and many other languages). '**Ti**' is always singular and '**Chi**' can be either formal singular or plural.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gweithgareddau *Activities*

- 1 Ad-drefnwch er mwyn creu sgwrs.
Rearrange to form a dialogue.**

lawn.

Da iawn, diolch. Sut dych chi?

Hwyl.

Helo Iwan, Chris dw i. Sut dach chi?

Hwyl Chris.

Helo, Iwan dw i. Pwy dych chi?

- 2 Ewch o gwmpas y dosbarth gan gyflwyno'ch hun i o leiaf 4 o bobl gan ofyn sut maen nhw'n teimlo.**

In class, introduce yourself to at least 4 people and ask how they are feeling.

- 3 Parwch y geiriau'n gywir.
Match the words correctly.**

glas	grey
gwyrdd	pink
coch	yellow
melyn	black
oren	blue
porffor	green
gwyrdd	yellow
llwyd	red
du	purple
pinc	orange

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Caneuon

Cân: Bore Da

Tôn: *Frère Jacques*

Bore da, bore da
Sut wyt ti? Sut wyt ti?
Da iawn diolch
Da iawn diolch
Bore da, bore da

Cân: Bore Da Ffrindiau!

Tôn: *Skip to my Lou*

Bore da ffrindiau, sut dych chi?
Bore da ffrindiau, sut dych chi?
Bore da ffrindiau, sut dych chi?
Da iawn, diolch.

Bore da Aled, sut wyt ti?
Bore da Sophie, sut wyt ti?
Bore da Evie, sut wyt ti?
Da iawn, diolch.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 2 Cyfarchion / Greetings

Dril 1: *Basic greetings*

Bore da.

Bore da, **blant**.

Croeso!

Prynhawn da, **fechgyn**.

Hwyl fawr, **ffrindiau**.

Dril 2: *Who are you?*

Pwy wyt ti?

Siobhan dw i.

Pwy ydy hi?

Cady ydy hi.

Pwy ydy e?

Pwy ydy o?

Arun ydy e.

Ryan ydy o.

Pwy dych chi?

Pwy dach chi?

Mam Ryan dw i.

Pwy ydyn nhw?

Siobhan a Cady ydyn nhw.

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Bore da. Croeso!

Cady: Bore da.

Arweinydd / Leader: Pwy wyt ti?

Cady: Cady dw i.

Arweinydd / Leader: Sut wyt ti?

Cady: Da iawn, diolch.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 3: Days of the week

Dydd Llun
Dydd Mawrth
Dydd Mercher
Dydd Iau
Dydd Gwener
Dydd Sadwrn
Dydd Sul

Mae hi'n **ddydd** Llun heddiw.

Dril 4: The Weather

Mae hi'n sych heddiw.
 braf
 stormus
 heulog

dwym / boeth
 wlyb
 wyntog
 gymylog

 bwrw glaw
 bwrw eira

Sgwrs 2

Arweinydd / Leader: Bore da, blant!

Plant: Bore da.

Arweinydd / Leader: Mae hi'n ddydd Mawrth heddiw. Mae hi'n heulog. Hwre!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 5: Simple commands

Unigol Singular

Dere i mewn./Tyrd i mewn.
Tynna dy got.
Eistedda ar y mat.
Edrycha ar y wal.
Chwaraea â'r / efo'r blociau.

Lluosog Plural

Dewch i mewn.
Tynn**wch** eich cotiau.
Eistedd**wch** ar y mat.
Edrych**wch** ar y wal.
Chwaraew**wch** â'r / efo'r blociau.

Sgwrs 3

Arweinydd / Leader: Bore da, blant!

Plant: Bore da.

Arweinydd / Leader: Tynna dy got, Ryan.

Eisteddwch ar y mat, blant. Mae hi'n bwrw glaw heddiw. Ych a fi!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa *Vocabulary*

Enwau Benywaidd *Feminine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
cot/iau	coat/s
mam/au	mother/s
merch/ed	girl/s

Enwau Gwrywaidd *Masculine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
bachgen/bechgyn	boy/s
bloc/iau	block/s
car/ceir	car/s
eira	snow
glaw	rain
plentyn/plant	child/ren
wal/waliau	wall/s

Berfau *Verbs*

Cymraeg	Saesneg
bwrw eira	to snow
bwrw glaw	to rain

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Ansoddeiriau *Adjectives*

Cymraeg	Saesneg
braf	fine
cymylog	cloudy
gwlyb	wet
gwyntog	windy
heulog	sunny
poeth	warm
stormus	stormy
sych	dry
twym	warm

Arall *Other*

Cymraeg	Saesneg
Hwyl fawr	Goodbye
pawb	everyone
Prynhawn da	Good afternoon
Pwy?	Who?

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gramadeg *Grammar*

Chi / Ti *you*

Remember, there are two ways of saying 'you' in Welsh – **ti** and **chi**

'**Chi**' is used when speaking to a group of people (plural), to someone you don't know or someone to whom you want to show respect. We also use '**chi**' with people who are older than we are.

'**Ti**' is used when speaking to a friend, or a child, or to someone whom you are very familiar with, e.g.

Pwy wyt ti?

Siân dw i.

Pwy dych chi?

Pwy dach chi?

Mam Siân dw i.

Fo / Fe *him*

In north Wales, '**fo**' is used for 'him'.

In south Wales, '**fe**' is used for 'him'.

Answering questions

Remember:

'**you**' in the question = '**I**' or '**we**' in the answer

'**I**' in the question = '**you**' in the answer

'**we**' in the question = '**we**' or '**you**' in the answer, e.g.

Pwy wyt **ti**? > Sali Mail **dw i**. (*I am Sali Mali*)

Greetings

A noun following a greeting will take a **treigladd meddal/soft mutation**, e.g.

Bore da, **blant**.

Prynhawn da, **ferched**.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Y Treigladd Meddal *The Soft Mutation*

Original letter	Treigladd meddal	Enghreifftiau	
t	d	teledu	Dyma d eledu.
c	g	car	Dyma g ar.
p	b	pensil	Dyma b ensil.
d	dd	desg	Dyma dd esg.
g	-	gardd	Dyma a rd.
b	f	balŵn	Dyma f alŵn.
ll	l	llyfr	Dyma l yfr.
m	f	merch	Dyma f erch.
rh	r	rhwyd	Dyma r wyd.

Yr Amser Presennol *The Present Tense*

Hi *it*

There is no single word for 'it' in Welsh, we either use 'e/o/fe/fo' or 'hi'. For the weather and time 'hi' is used for 'it', e.g.

Mae hi ... *It is ...*

Word order

In English – 'It is Friday' – the 'it' comes first (unless you change the sentence to a question – Is it?)

In Welsh, the normal word order is verb first:

Mae hi'n ddydd Gwener.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

'**Mae**' comes from the verb '**bod**' 'to be', so it will require an '**yn**' or '**n**' to be used with it to join it to the rest of the sentence. This causes a **treiglad meddal** / *soft mutation* to nouns and adjectives but not to verbs, e.g.

Mae hi'n bwrw glaw.

Most of the words used to describe the weather are adjectives, so they mutate, e.g.

cymylog – Mae hi'n **g**ymylog.

twym – Mae hi'n **d**wym.

'**Braf**' is an exception to the rule. It does not mutate:

e.g. Mae hi'n braf. (Think of the Costa Brava!)

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gweithgareddau *Activities*

1. **Aildrefnwch y geiriau i wneud brawddeg neu gwestiwn.**
Rearrange the words to form a sentence or question.

1. chi dych Pwy?
2. da Bore ffrindiau
3. fawr Hwyl Harry
4. wyt ti Pwy?
5. blant da Prynhawn

2. **Ydych chi'n gallu dweud y tywydd ar gyfer yr wythnos hon?**
Can you forecast this week's weather? e.g. Dydd Llun: mae hi'n heulog

Monday	
Tuesday	
Wednesday	
Thursday	
Friday	

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

3. Sesiwn Grŵp:

Argraffwch y lluniau uchod yn fawr. Rhowch y lluniau ar y llawr a dywedwch y patrymau e.e. 'Mae hi'n heulog'. Anogwch y plant i sefyll ar y llun cywir.

Print the pictures in a large size and place them on the floor. Say the patterns e.g. 'Mae hi'n heulog'. Encourage the children to stand on the correct picture.

Caneuon

Cân: Sut Mae'r Tywydd?

Tôn: *Frère Jacques*

Sut mae'r tywydd?

Sut mae'r tywydd?

Dwedwch chi, dwedwch chi.

Mae hi'n heulog

Mae hi'n heulog

Ydy wir, ydy wir.

2. Mae hi'n wyntog

3. Mae hi'n bwrw eira

4. Mae hi'n stormus

Cân: Dyddiau'r Wythnos

Tôn: *Llwyn Onn*

Dydd Sul, Dydd Llun

Dydd Mawrth, Dydd Mercher

Dydd Iau, Dydd Gwener

Dydd Sadwrn, Hwrê!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Cân: Hwyl Fawr Ffrindiau

Hwyl fawr, ffrindiau!
Hwyl fawr, ffrindiau!
Hwyl fawr, ffrindiau!
Mae'n amser dweud hwyl fawr!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 3

Teimladau a Chyfarwyddiadau

Feelings and Commands

Dril 1: *How are you?*

Sut wyt ti heddiw?

Wedi blino / Dw i wedi blino.
Hapus / Dw i'n hapus.
Trist / Dw i'n trist.
Ofnus / Dw i'n ofnus.
Oer / Dw i'n oer.

Dril 2: *Are you ...?*

Wyt ti?

Dych chi? / Dach chi?

Are you? (singular)

Are you? (plural)

Nima, wyt ti'n hapus?

Harry, wyt ti'n trist?

Nima a Harry, dych / dach chi'n hapus?

Nima a Harry, dych / dach chi'n barod?

Ydw, diolch.

Ydw / Nac ydw.

Ydyn / Nac ydyn.

Ydyn / Nac ydyn.

Bendigedig, Nima!

Gwych, Harry!

Da iawn ti, Arun!

Dw i'n hapus hefyd!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Bore da, blant!

Plant: Bore da.

Arweinydd / Leader: Dewch i mewn. Tynnwch eich cotiau. Sut wyt ti heddiw Shannon?

Shannon: Hapus!

Arweinydd / Leader: Liam, wyt ti'n hapus hefyd?

Liam: Ydw, diolch.

Arweinydd / Leader: Bendigedig! Diolch i ti hefyd, Liam. Dewch i ganu cân. Eisteddwch ar y mat.

Mr Hapus ydw i (*smiling*)

Mr Hapus ydw i, ydw i, ha-ha Mr Hapus ydw i, ydw i, ha-ha

Mr Hapus ydw i, Mr Hapus ydw i

Mr Hapus ydw i, ydw i, ha-ha!

(*looking sad*)

Mr Trist ydw i, ydw i, bw-hw

(*yawning*)

Wedi blino ydw i, ydw i, ah...

Dril 3: Useful verb nouns

Cerdded

Chwarae

Dawnsio

Dringo

Edrych

Gwranddo

Neidio

Rhedeg

Sgipio

Siarad

Symud

Taflu

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 4: Commands

Unigol Singular

Cerdda ar y mat
Chwaraea
Dere / Tyrd
Edrycha ar y llyfr
Eistedda ar y carped
Gwranda ar Miss Pugh

Lluosog Plural

Cerddwch
Chwaraewch
Dewch
Edrychwch
Eisteddwch
Gwrandewch

Dril 5: No ...!

Dim rhedeg
 gweiddi
 symud
 cnoi

Dril 6: Don't ...!

Unigol Singular

Paid rhedeg
 dringo

Lluosog Plural

Peidiwch rhedeg
 dringo

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 7: *General Commands*

Cer i'r twba tywod, Seren.
Dos i'r cefn rŵan, Luca.
Dere i'r ffrynt nawr, Jack.
Tyrd i'r bwrdd, Sanjay.
Bydd yn dawel.

Ewch allan, blant.
Dewch yma, blant.
Byddwch yn blant da.
Byddwch yn ofalus.

Sgwrs 2

Arweinydd / Leader: Rwan, blant. Dach chi'n barod?

Plant: Ydan.

Arweinydd / Leader: Cerddwch yn dawel i gefn y dosbarth. Dim rhedeg. Byddwch yn ofalus. Mae hi'n amser chwarae "Mae Miss **' yn dweud" (Gêm - Mae Seimon yn dweud)

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa

Vocabulary

Enwau Gwrywaidd

Masculine Nouns

Cymraeg	Saesneg
amser	time
bwrdd	table
cefn	back
carped	carpet
ffrynt	front
llawr	floor
twba tywod	sand pit

Berfau *Verbs*

Cymraeg	Saesneg
cerdded	to walk
chwarae	to play
dawnsio	to dance
dringo	to climb
edrych	to look
eistedd	to sit
gweiddi	to shout
gwrando (ar)	to listen (to)
neidio	to jump
rhedeg	to run
siarad	to talk
symud	to move
tacluso	to tidy up
taflu	to throw

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Ansoddeiriau *Adjectives*

Cymraeg	Saesneg
bendigedig	wonderful
gwyb	excellent
ofnus	scared
trist	sad

Arall *Other*

Cymraeg	Saesneg
allan	out
hefyd	also / too
nawr	now (in S Wales)
parod / yn barod	ready
rŵan	now (in N Wales)
wedi blino	tired
yn dawel	quietly
yn ofalus	carefully

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gramadeg *Grammar*

Sut?

'Sut?' + verb means 'how', e.g.

Sut wyt ti?

Sut mae'r plant?

yn + adjective

If 'yn' is followed by an adjective it causes a **treigladd meddal** / *soft mutation*, e.g.

yn **d**rist,

yn **d**diflas

But remember, 'yn' does not cause a **treigladd meddal** / *soft mutation* when it comes in front of a verb, e.g.

yn teimlo,

yn canu

Ydw / Nac ydw

There are different ways of answering 'yes' and 'no' in Welsh. These are the answers that you should encourage children to use when you ask a question beginning with 'Wyt ti?'

Dw i / Rydw i

You will come across both of these forms. Both are acceptable but '**Dw i**' is an abbreviation of '**Rydw i**' and the common form in spoken Welsh. However, at such an early age, children will be limited in their use of language and these will be more often than not omitted with just the adjective, e.g. '**hapus**' forming an acceptable answer.

iawn

'**iawn**' means 'very' and unlike English, it comes **after** the adjective, e.g.

yn hapus iawn

yn gyffrous iawn.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gweithgareddau *Activities*

1. **Taflwch y dis. Beth ydy'r gair Cymraeg? Ydych chi'n gallu rhoi'r gair mewn brawddeg neu gwestiwn?**
Throw a dice. What is the Welsh word? Can you put the word in a sentence or question?

excellent	scared	wonderful	sad
tired	to climb	to read	back
to dance	very	quietly	to throw

2. **Cyfieithwch y geiriau i wneud brawddeg. Defnyddiwch ffurfiau 'ti' a 'chi'.**
Translate the following words to form sentences. Use 'ti' and 'chi' forms.

1. No talking.
2. Look at the book.
3. Play on the mat.
4. Sit on the floor.
5. Don't climb.

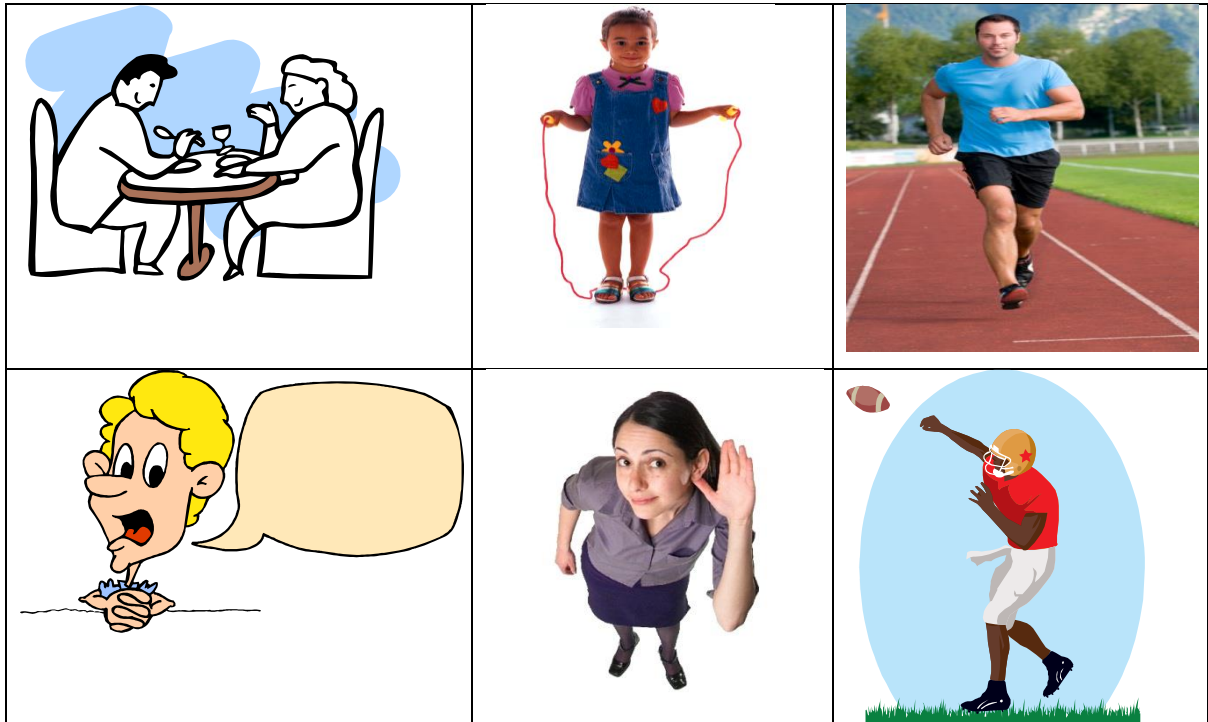

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

3. Dyma'r gorchymyn ar gyfer un person. Beth ydy'r gorchymyn ar gyfer grwpiau?
Here are the commands for one person. What are the commands for groups?

1. Edrycha ar y wal.
2. Rheda ar yr iard.
3. Cer i'r twba tywod.
4. Dere i'r ffrynt.
5. Chwaraea ar y carped.

4. Edrychwch ar y lluniau a rhowch y gorchymyn i'r plant.
Look at the pictures and use the right command with your children.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

**Nawr, dywedwch wrth y plant am beidio gwneud y pethau hyn.
*Now, tell the children not to do these things.***

Cân: Sut Wyt Ti?

Tôn: *If you're happy and you know it*

Bore da ffrindiau, sut dych chi?

Bore da ffrindiau, sut dych chi?

Dych chi'n hapus? Dych chi'n drist? Dych chi wedi blino'n lân?

Bore da ffrindiau, sut dych chi?

Bore da Amara, sut wyt ti?

Bore da Amara, sut wyt ti?

Wyt ti'n hapus? Wyt ti'n drist? Wyt ti wedi blino'n lân?

Bore da Amara, sut wyt ti?

Cân: Dewch i Eistedd ar y Mat

Tôn: *London bridge is falling down*

Dewch i eistedd ar y mat,

Ar y mat, ar y mat.

Dewch i eistedd ar y mat,

Mae'n amser stori.

Dewch i chwarae yn yr ardd,

Yn yr ardd, yn yr ardd.

Dewch i chwarae yn yr ardd,

Mae'n amser chwarae.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Cân: Mae'n Amser Tacluso

Tôn: *London bridge is falling down*

Amser tacluso yw hi nawr,
Yw hi nawr, yw hi nawr.
Amser tacluso yw hi nawr,
Dewch i helpu.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 4 Bwyd a diod *Food and drink*

Dril 1: *Do you like ...?*

Wyt ti'n hoffi / licio ffrwythau?	Ydw/Nac ydw.
Wyt ti'n hoffi / licio afalau?	Ydw/Nac ydw.
Wyt ti'n hoffi / licio grawnfwyd?	Ydw/Nac ydw.
Wyt ti'n hoffi / licio sudd?	Ydw/Nac ydw.

Dych chi'n hoffi ffrwythau? Dach chi'n licio ffrwythau?	Ydyn/Nac ydyn.
	Ydan/Nac ydan.

Dril 2: *Do you want ...?*

Wyt ti eisiau afal? / Wyt isio afal?	Ydw/Nac ydw.
Wyt ti eisiau banana? / Wyt ti isio banana?	Ydw/Nac ydw.
Wyt ti eisiau mefus? / Wyt ti isio mefus?	Ydw/Nac ydw.
Wyt ti eisiau/isio mynd i'r tŷ bach?	Ydw/Nac ydw.
Wyt ti eisiau/isio golchi dy ddwylo?	Ydw/Nac ydw.
Dych chi eisiau diod? Dach chi isio diod?	Ydyn/Nac ydyn.
	Ydan/Nac ydan.

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Mae'n amser snac. Wyt ti'n hoffi ffrwythau, Jac?

Jac: Ydw.

Arweinydd / Leader: Wyt ti'n hoffi bananas?

Jac: Nac ydw.

Arweinydd / Leader: Wyt ti'n hoffi afalau?

Jac: Ydw.

Arweinydd / Leader: Da iawn, dyma afal.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Sgwrs 2

Arweinydd / Leader: Bore da Chloe, wyt ti isio brecwast?

Chloe: Ydw.

Arweinydd / Leader: Wyt ti isio tost?

Chloe: Ydw.

Arweinydd / Leader: Wyt ti isio llefrith?

Chloe: Nac ydw, dŵr.

Dril 3: May I?

Ga i oren. Cei./Na chei.
Ga i **fefus?**
Ga i rawnwin?
Ga i **fanana?**
Ga i **dost?**

Sgwrs 3

Arweinydd / Leader: Mae'n amser ffrwythau. Wyt ti eisiau oren, Saiqa?

Saiqa: Ydw.

Deena: Ga i fanana?

Arweinydd / Leader: Cei, dyma ti.

Aron: Ga i greision?

Arweinydd / Leader: Na chei, mae'n amser ffrwythau. Wyt ti eisiau afal?

Aron: Ydw, diolch.

Dril 4: Or

Afal neu oren?

Grawnfwyd neu **dost?**

Llaeth / Llefrith neu **ddŵr?**

Pinafal neu **fefus?**

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 5: *Simple commands*

Unigol Singular

Brwsia dy ddannedd.
Golcha dy ddwylo.
Yfa dy ddiod.
Bwyta dy ffrwythau.

Lluosog Plural

Brwsiwch eich dannedd.
Golchwch eich dwylo.
Yfwch eich diod.
Bwytwch eich ffrwythau.

Sgwrs 4

Arweinydd / Leader: Mae'n amser ffrwythau. Dych chi eisiau ffrwythau, blant?

Yfwch eich llaeth. Wyt ti eisiau banana neu afal, Jacob?

Jacob: Ga i fanana?

Arweinydd / Leader: Cei. Bwyta dy fanana, Jacob!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa *Vocabulary*

Enwau Benywaidd *Feminine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
diod/ydd	drink/s
mefusen/mefus	strawberry/strawberries

Enwau Gwrywaidd *Masculine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
afal/au	apple/s
banana/s	banana/s
brecwast	breakfast
dŵr	water
ffrwyth/au	fruit/s
grawnfwyd	cereal
llaeth/llefrith	milk
oren/nau	orange/s
pinafal/au	pineapple/s
sudd	juice
tost	toast
tŷ bach	toilet

Berfau *Verbs*

Cymraeg	Saesneg
brwsio	to brush
bwyta	to eat
golchi	to wash
yfed	to drink

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Arall *Other*

Cymraeg	Saesneg
creision	crisps
dwyllo	hands

Gramadeg *Grammar*

llaeth/llefrith *milk*

Both these words mean 'milk'. '**Llefrith**' is commonly used in North Wales and '**llaeth**' is used in the South.

Gofyn am ganiatâd *Asking permission*

'**Ga i?**' is used to ask 'May I?'

Note the **treigladd meddal** / *soft mutation* after the '**Ga i?**' e.e. 'Ga i fanana?', 'Ga i dost?'

The answers are:

'**Cei**' – yes you may.

'**Na chei**' – no you may not.

Neu *Or*

'**Neu**' can be used to help children to choose between two objects, e.g. 'apple or banana?'.
Note that this also causes a soft mutation, e.g.

'Grawnfwyd neu **dost**?'

'Oren neu **binafal**?

Dyma *Here is*

Remember that '**dyma**' means 'here is', and causes a soft mutation.

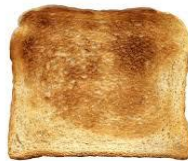

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gweithgareddau *Activities*

1. Ydych chi'n gallu enwi'r bwydydd hyn?
Can you name these foods?

Nawr, ceisiwch gynnig dewis o ddau i blentyn, gan gofio'r treiglad meddal, e.e. Afal neu fanana?

Now, try to offer a child a choice of two, remembering the soft mutation, e.g. Afal neu fanana?

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

2. Parwch y geiriau cywir.

Match the correct words.

oren	to drink
creision	teeth
sudd	a drink
dyma	to wash
diod	crisps
golchi	orange
yfed	juice
dannedd	here is

3. Aildrefnwch y llythrennau i greu gair.

Rearrange the letters to create a word.

1. lwdoy
2. idod
3. ddadnen
4. cbwrsaet
5. awriwnng

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Caneuon

Cân: Wyt ti'n Hoffi ...?

Tôn: *She'll be Coming Round the Mountain*

Wyt ti'n hoffi bwyta mefus? Ydw wir!
Wyt ti'n hoffi bwyta mefus? Ydw wir!
Wyt ti'n hoffi bwyta mefus?
Wyt ti'n hoffi bwyta mefus?
Wyt ti'n hoffi bwyta mefus? Ydw wir!

2. Wyt ti'n hoffi brwsio dannedd? Ydw wir!
3. Wyt ti'n hoffi yfed llaeth/llefrith? Ydw wir!

Cân: Ga i ...?

Tôn: *Frère Jacques*

Ga i fefus? Ga i fefus?
Cei, wrth gwrs. Cei, wrth gwrs.
Wyt ti eisiau mefus?
Wyt ti eisiau mefus?
Ydw, diolch. Ydw, diolch

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 5

Rhifau

Numbers

Dril 1: *Counting*

sero / dim	0	
un	1	
dau	2	dwy
tri	3	tair
pedwar	4	pedair
pump	5	
chwech	6	
saith	7	
wyth	8	
naw	9	
deg	10	

Gorchmynion defnyddiol

Useful commands

Unigol Singular

Lluosog Plural

Cyfra ymlaen.
Cyfra yn ôl.
Cyfra gyda / efo fi.
Dere i gyfri. / Tyrd i gyfri.

Cyfr**wch** ymlaen.
Cyfr**wch** yn ôl.
Cyfr**wch** gyda / efo fi.
Dewch i gyfri.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 2: *One*

un un + t, c, p, b, d, g, m (TM)

un **tedi** un **ddoli**
un **siâp** un **fuwch**
un **twba** un **gath**

Dril 3: *Two*

dau + t, c, p, b, d, g, ll, m, rh (TM) **dwy** + t, c, p, b, d, g, ll, m, rh (TM)
dau afal dwy oren
dau floc dwy ferch
dau gi dwy lygoden
dau blentyn dwy gath
dau **ddyn** dwy **ddafad**

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Bore da bawb!
Pawb: Bore da Miss Helen.
Arweinydd / Leader: Sut wyt ti heddiw Joseff?
Joseff: Dw i'n hapus.
Arweinydd / Leader: Da iawn! Dere i eistedd ar y mat Seren. Canwch gyda fi blant ... un bys, dau fys, tri bys yn dawnsio, pedwar bys, pum bys, chwe bys yn dawnsio, saith bys, wyth bys, naw bys yn dawnsio, deg bys yn dawnsio'n llon.
Joseff: Dw i'n hoffi canu!
Seren: Dw i'n hoffi cyfri!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 4: *Three and Four*

tri + t, c, p (TLI)

tri **t**hegan
tri **c**heffyl
tri **p**hlentyn

pedwar

pedwar ceffyl
pedwar mochyn
pedwar bachgen

tair

tair doli
tair seren
tair pêl

pedair

pedair cath
pedair dafad
pedair merch

Dril 5: *How many are there?*

Sawl **dafad** sy yma?
diod
ceffyl
afal

Un **ddafad**.
Dwy **ddiod**.
Tri **cheffyl**.
Pedwar **afal**.

Dril 6: *Can you count ...?*

Wyt ti'n gallu cyfri
Dych chi'n gallu cyfri

Wyt ti'n gallu cyfri'r

Dych chi'n gallu cyfri'r

i **dddeg**?
Dach chi'n gallu/medru cyfri

defaid?
afalau?

Dach chi'n gallu cyfri'r

i **bump**?

ffrwythau?
cathod?

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Sgwrs 2

Arweinydd / Leader: Prynawn da!

Pawb: Prynawn da Miss Helen.

Arweinydd / Leader: Sut mae'r tywydd heddiw Cai?

Cai: Mae hi'n bwrw glaw.

Arweinydd / Leader: Ardderchog Cai! Mae hi'n bwrw glaw. Dewch i edrych ar y llun.
Sawl mochyn sy yma?

Elen: Tri?

Arweinydd / Leader: Arbennig Elen. Tri mochyn. Sawl dafad sy yma Geraint?

Geraint: Ymm ... dau?

Arweinydd / Leader: Bron â bod – dwy ddafad. Da iawn chi! Mae hi'n amser snac nawr.
Sawl banana wyt ti eisiau Cai?

Cai: Un plîs.

Arweinydd / Leader: Iawn. Eistedda yn daclus.

Dril 7: How much is ...?

Faint	ydy	dau	adio	pump?	Saith.
		tri		tri?	Chwech.
		pedwar		un?	Pump.
		tri	tynnu	un?	Dau.
		naw		chwech?	Tri.
		pedwar		pedwar?	Sero.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa *Vocabulary*

Enwau Benywaidd *Feminine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
buwch/buchod	cow/s
cath/cathod	cat/s
dafad/defaid	sheep
doli/doliau	doll/s
llygoden/llygod	mouse / mice
merch/ed	girl/s
oren/au	orange/s
pêl/peli	ball/s
seren/sêr	star/s

Enwau Gwrywaidd *Masculine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
afal/afalau	apple/s
bachgen/bechgyn	boy/s
bloc/iau	block/s
car/ceir	car/s
ceffyl/ceffylau	horse/s
ci/cŵn	dog/s
dyn/dynion	man/men
mochyn/moch	pig/s
plentyn/plant	child/ren
siâp/siapiau	shape/s
tedi	teddy
tegan/au	toy/s
twba	tub

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Berfau Verbs

Cymraeg	Saesneg
adio	to add
cyfri	to count
tynnu	to subtract
gallu	to be able to/can

Gramadeg

Grammar

In Welsh, nouns are **feminine**, **masculine** or plural. It is important to know whether nouns are feminine or masculine when counting.

Feminine nouns will mutate - **treigladd meddal/soft mutation** - after 'un':

un **ferch** un **bachgen**

Three numbers have masculine and feminine forms:

dau	dwy
tri	tair
pedwar	pedair

Numbers are followed by a singular noun (not plural as in English), e.g.

dau eliffant	dau afal	dwy hosan	dwy siop
<i>two elephants</i>	<i>two apples</i>	<i>two socks</i>	<i>two shops</i>

'**Dau**' and '**dwy**' are followed by a **treigladd meddal/soft mutation**, e.g.

dau **fachgen** a dwy **ferch**.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

'Tri' and 'chwe' are followed by a treigladd laes/*aspirate mutation*:

t > **th**
c > **ch**
p > **ph**

tri **choffi** tri **phensil**
chwe **thafarn** chwe **phlentyn**

Faint ydy? *How much is / are?*

When adding or subtracting two sums we use the pattern:

Faint ydy ... adio/tynnu ...?
Faint ydy dau adio saith? Naw.

Sawl? *How many?*

We use '**sawl**' with the singular, e.g.

Sawl **plentyn** sy yn y grŵp?

i to (Prepositions)

In Welsh, 'i' (*to*) will cause a **treigladd meddal/soft mutation**:

i **ddeg** i **bump** i **gyfri**

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gweithgareddau *Activities*

1. Bingo

Mae angen copi o'r cerdyn ar bob chwaraewr. Rhowch unrhyw rif rhwng 1 a 10 ym mhob bocs gwag.

Each member will need a bingo card. Put any numbers between 1 and 10 in the boxes.

Y person cyntaf i gael y rhifau i gyd, gweidda "Brenin (m) / Brenhines (f) y bingo dw i!"

The first person to have all the numbers on their card should shout - "Brenin (m) / Brenhines (f) y bingo dw i!" (I am the bingo king/queen).

2. Rhowch gerdyn arall i bawb yn y grŵp. Rhowch rif rhwng 1 a 10 ym mhob bocs. Y tro hwn yn lle galw rhifau, galwch symiau e.e. "Faint ydy tri adio dau?"

Distribute another card to each group member. Put any numbers between 1-10 in each square. This time, instead of calling numbers, call sums e.g. "Faint ydy tri adio dau?" (How much is 3 plus 2?)

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

3. Llenwch y bylchau. *Fill in the gaps.*

Enw	1	2	3	4
	un ci			
			tri cheffyl	
				pedwar llyfr
	un ddafad			
llygoden				
				pedwar tedi
papur				
		dwyr seren		
cadair			tair cath	
	un bwrdd			
teledu				
		dau gar		

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Caneuon

Cân: Cyfri Bysedd

Tôn: *Ten Little Indians*

Un bys, dau fys,
Tri bys yn dawnsio.
Pedwar bys, pump bys,
Chwe bys yn dawnsio.
Saith bys, wyth bys,
Naw bys yn dawnsio.
Deg bys, yn dawnsio'n llon.

Cân: Tri Chrocodeil

Tôn: *Three Crocodiles*

Tri chrocodeil yn nofio yn yr afon,
Tri chrocodeil yn nofio yn yr afon,
Nofiodd un o dan y dŵr,
Dim ond dau sydd ar ôl.

Dau grocodeil yn nofio yn yr afon
Dau grocodeil yn nofio yn yr afon
Nofiodd un o dan y dŵr,
Dim ond un sydd ar ôl.

Un crocodeil yn nofio yn yr afon
Un crocodeil yn nofio yn yr afon
Nofiodd un o dan y dŵr,
Does dim crocodeil ar ôl.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 6 Ble mae e? / Lle mae o? *Where is it?*

Dril 1: *Where is/are ...? Here it is/they are!*

Ble mae'r / Lle mae'r bwced?
 ffedog?
 siapiau?

Dyma fe! / Dyma fo!
Dyma hi!
Dyma nhw!

Ble mae / Lle mae Tedi?
Ble mae / Lle mae Alys?

Dyma fe! / Dyma fo!
Dyma hi!

Dril 2: *Where is/are ...? The ... is/are in the ...*

Ble mae'r / Lle mae'r cwch?
 rhaw?
 ffedog?
 paent?

Mae'r cwch
 rhaw
 ffedog
 paent

yn y dŵr.
 tywod.
 cwpwrdd.
 drôr.

Dril 3: *Where is/are ...? The ... is/are on the ...*

Ble mae'r / Lle mae'r rhaca?
 ffedog?
 ffrwythau?

Mae'r rhaca
 ffedog
 ffrwythau

ar y bwrdd.
 llawr.
 plât.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gorchmynion defnyddiol

Useful commands

Unigol (Singular)

Lluosog (Plural)

Dere / Tyrd i chwarae yn y tywod.

Dewch i chwarae yn y dŵr.

Bydd yn ofalus.

Byddwch yn ofalus.

Paid taflu'r tywod.

Peidi**wch** taflu'r tywod.

Rhanna'r teganau, Jac!

Rhann**wch** y teganau.

Gwisga ffedog.

Gwisg**wch** ffedog.

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Bore da, ffrindiau!

Plant: Bore da, Miss Nicola.

Arweinydd / Leader: Beth sy'n bod, Harriett?

Harriett: Dw i'n drist.

Arweinydd / Leader: O druan! Dere i chwarae yn y dŵr Harriett. Wyt ti'n hoffi chwarae yn y dŵr?

Harriett: Ydw.

Arweinydd / Leader: Dewch i chwarae yn y dŵr blant. Byddwch yn ofalus a gwisgwch eich ffedogau.

Alffie: Ble mae'r ffedogau?

Arweinydd / Leader: Mae'r ffedogau yn y cwpwrdd. Ble mae'r teganau Sara?

Sara: Dyma nhw!

Arweinydd / Leader: Da iawn Sara. Mae'r teganau ar y silff.

Dril 4: *Where is ...?*

The ... is under the ...

Ble / Lle mae'r

twndis?

Mae'r twndis

o dan y

pot melyn.

cwpan oren?

cwpan oren

tywod.

rhidyll?

rhidyll

cwch.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 5: *Where is/are ...?* *The ... is/are in front of the ...*

Ble / Lle mae'r cwpanau?
ddafad?
ceffyl?

Mae'r cwpanau o flaen y
ddafad
ceffyl

teledu.
mochyn.
fuwch.

Sgwrs 2

Arweinydd / Leader: Dewch i chwarae yn yr ardd! Lle mae'r teganau?

Sam: Dyma nhw!

Arweinydd / Leader: Da iawn Sam. Mae'r teganau o dan y bwrdd. Lle mae'r bwced?

Kacper: Dyma fo!

Arweinydd / Leader: Gwych, Kacper. Mae'r bwced o flaen y ddesg. Lle mae Jess? Mae Jess yn cuddio.

Jess: Dyma fi!

Arweinydd / Leader: O dyna ti! Mae Jess o dan y twba tywod.

Sam: Lle mae'r esgidiau glaw?

Arweinydd / Leader: Mae'r esgidiau glaw o flaen y drws. Dach chi'n barod? I ffwrdd â ni!

Nawr gweithiwch mewn paru i baratoi sgysiau newydd.

Dril 6: *Where is ...?* *The ... is behind the ...*

Ble mae'r / Lle mae'r twndis?
ci?
ddafad?

Mae'r twndis
ci
ddafad

tu ôl i'r
twba.
gath.
tŷ.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa *Vocabulary*

Enwau Benywaidd *Feminine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
ffedog/au	apron/s
rhaw/rhofiau	spade/s
silff/silffoedd	shelf/shelves

Enwau Gwrywaidd *Masculine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
bwced/i	bucket/s
cranc/crancod	crab/s
cwch/cychod	boat/s
cwpwrdd/cypyrddau	cupboard/s
drôr/iau	drawer/s
drws/drysau	door/s
paent	paint
plât/platiau	plate/s
pysgodyn/pysgod	fish
rhaca	rake
rhaw	shovel
teledu	television
twndis	funnel
tŷ/tai	house/s
tywod	sand

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Arall *Other*

Cymraeg	Saesneg
ar	on
o dan	under
o flaen	in front of
tu ôl	behind
yn y	in the

Gramadeg *Grammar*

y / 'r + singular feminine noun > treigladd meddal/*soft mutation*, e.g.

y **dd**esg, y gadair, y ferch
Ble mae'r **dd**esg?

yn y/yr *in the*

When '**yn**' means '*in*', it is never shortened to '**n**', e.g.

Mae e yn y tŷ. Mae hi yn yr ysgol.

When '**yn**' forms part of the verb and comes after a word that ends with a vowel, it is shortened to '**n**', e.g.

Mae Ceri'**n** peintio.
Mae e'**n** chwarae yn y tywod.

dan / o dan *under*

Either form can be used to denote '*under*', e.g.

Mae'r siswrn **dan** y papur.
Mae'r siswrn **o dan** y papur.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Mae e/o /hi... he/she/it is...

We do not have a single Welsh word for 'it is', we need to use either '**mae e/o**' or '**mae hi**'.

Mae'r ddoli yn y cwpwrdd > The dolly is in the cupboard.

Mae hi yn y cwpwrdd > She is in the cupboard.

With the plural 'they are' we use '**maen nhw**'.

Mae e	He is
Mae hi	She is
Maen nhw	They are

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gweithgareddau *Activities*

1. Edrychwch ar y llun. Atebwch y cwestiynau mewn brawddegau llawn.
Look at the picture. Answer the questions in full sentences.

- I. Ble mae'r cranc?
- II. Ble mae'r cwch?
- III. Ble mae'r bwced?
- IV. Ble mae'r rhaw?
- V. Ble mae'r pysgod?

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

2. Cyfieithwch. *Translate.*

1. Where's the rake? It's in front of the bucket.
2. The sand is in the tub, but the funnel is on the floor.
3. The apples and oranges are on the shelf.
4. Where's the spade? It's in the cupboard.
5. Where's the pencil? It's under the paper!

3. Llenwch y bylchau gydag un o'r geiriau hyn: *Fill in the gaps with one of these:* yn, ar, (o) dan, o flaen.

1. Mae'r bwced _____ y tywod.
2. Mae'r twndis _____ y silff.
3. Mae'r paent _____ y ddesg.
4. Mae'r llun _____ y teledu.
5. Mae'r glud _____ y llawr.
6. Mae'r brws _____ y dŵr.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Caneuon

Cân: Ble mae Tedi Twt?

Tôn: *The Farmer Wants a Wife*

Ble mae Tedi Twt?

Ble mae Tedi Twt?

Yn y drôr.

Yn y drôr.

Dyma Tedi Twt!

Ble mae Tedi Twt?

Ble mae Tedi Twt?

Tu ôl i'r gath.

Tu ôl i'r gath.

Dyma Tedi Twt!

Cân: Ble mae'r ... ?

Tôn: *Frère Jacques*

Ble mae'r twndis? Ble mae'r twndis?

Yn y dŵr. Yn y dŵr.

Ble mae'r twndis? Ble mae'r twndis?

Dyma fe/fo. Dyma fe/fo.

Ble mae'r ffrwythau? Ble mae'r ffrwythau?

Ar y ddesg. Ar y ddesg.

Ble mae'r ffrwythau? Ble mae'r ffrwythau?

Dyma nhw. Dyma nhw.

Ble mae Doli? Ble mae Doli?

Dan y bwrdd. Dan y bwrdd.

Ble mae Doli? Ble mae Doli?

Dyma hi. Dyma hi.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 7

Celf a Chrefft

Arts and Crafts

Dril 1: *What colour is this?*

Pa liw ydy hwn?	Coch ydy e / o.
Pa liw ydy hwn?	Glas ydy e / o.
Pa liw ydy hwn?	Melyn ydy e / o.
Pa liw ydy hwn?	Gwyrdd ydy e / o.

Dril 2: *What's this?*

Beth / Be ydy hwn?	Sgwâr ydy e / o.
Beth / Be ydy hwn?	Triongl ydy e / o.
Beth / Be ydy hwn?	Petryal ydy e / o.
Beth / Be ydy hwn?	Cylch ydy e / o.

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader:	Mae'n amser celf a chrefft. Be ydy hwn?
Orianna:	Sgwâr ydy o.
Arweinydd / Leader:	Ardderchog, Orianna. Pa liw ydy o?
Orianna:	Coch ydy o.
Arweinydd / Leader:	Rwan, be ydy hwn?
Harley:	Triongl.
Arweinydd/Leader:	Na, cylch ydy o. Pa liw ydy o?
Harley:	Melyn ydy o.
Arweinydd/Leader:	Gwych, da iawn Harley. Dyma gylch melyn.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 3: *How many sides ...?*

Sawl ymyl sy gan y sgwâr?	Pedwar.
Sawl ymyl sy gan y cylch?	Un.
Sawl ymyl sy gan y triongl?	Tri.

Dril 4: *How many corners ...?*

Sawl cornel sy gan y petryal?	Pedwar.
Sawl cornel sy gan y cylch?	Dim.
Sawl cornel sy gan y triongl?	Tri.

Sgwrs 2

Arweinydd/Leader:	Nawr, blant, edrychwch ar hwn. Beth ydy hwn?
Roxy:	Petryal.
Arweinydd/Leader:	Arbennig, Roxy, petryal ydy e. Sawl ymyl sy gan y petryal?
Orla:	Tri.
Arweinydd/Leader:	Na, dim tri. Dim ots.
Wiliam:	Pedwar!
Arweinydd/Leader:	Ie, bendigedig. Pedwar. Sawl cornel sy gan y petryal?
Orla:	Pedwar.
Arweinydd/Leader:	Ardderchog Orla, pedwar.

Dril 5: *What does ... have? What do you have?*

Beth / Be sy gan Sioned?	Brws paent.
Beth / Be sy gan Ryan?	Pensil.
Beth sy gyda ti? / Be sy gen ti?	Pren mesur.
Beth sy gyda ti? / Be sy gen ti?	Papur.
Beth sy gyda ti? / Be sy gen ti?	Creon.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 6: *Where's the ...?*

Ble / Lle mae'r paent?
Ble / Lle mae'r papur?
Ble / Lle mae'r siswrn?
Ble / Lle mae'r glud?

Mae e / o yn y bocs.
Mae e / o yn y drôr.
Mae e / o ar y bwrdd.
Mae e / o ar y ddesg.

Sgwrs 3

Arweinydd/Leader: Rwan, blant. Dan ni'n mynd i liwio.
Plant: Hwrê!
Arweinydd/Leader: Be ydy hwn?
Xander: Pencil lliw ydy o.
Arweinydd/Leader: Ardderchog, Xander. Lle mae'r papur?
Plant: Mae o yn y drôr!
Arweinydd/Leader: Gwych, pa liw ydy o?
Plant: Pinc!
Arweinydd/Leader: Da iawn, lle mae'r siswrn?
Alex: Mae o yn y cwpwrdd.
Arweinydd/Leader: Arbennig, Alex. Dyma'r siswrn.

Gorchmylion syml *Simple commands*

Unigol Singular

Dewisa liw.
Cydia mewn brws.
Dalia'r brws yn gywir.
Agora'r paent.
Rho'r glud yn y bocs.
Gwna siâp.
Taclusa'r toes.

Lluosog Plural

Dewis**wch** liw.
Cydi**wch** mewn brws.
Dali**wch** y brws yn gywir.
Agor**wch** y paent.
Rho**wch** y glud yn y bocs.
Gwn**ewch** siâp.
Taclus**wch** y toes.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Sgwrs 4

Arweinydd/Leader: Nawr, blant. 'Dyn ni'n mynd i baentio. Cydiwch mewn brws.

Da iawn, bawb. Dewiswch liw.

Osian: Coch!

Arweinydd/Leader: Da iawn, Osian. Nawr, daliwch y brws yn gywir. Rhowch y brws ar y papur. Gwnewch siâp cylch.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa *Vocabulary*

Enwau Benywaidd *Feminine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
desg	desk

Enwau Gwrywaidd *Masculine Nouns*

Cymraeg	Saesneg
bocs	box
brws paent	paint brush
celf	art
cornel	corner
crefft	craft
creon	crayon
cwpwrdd	cupboard
cylch	circle
drôr	drawer
glud	glue
paent	paint
papur	paper
pensil	pencil
petryal	rectangle
sgwâr	square
siswrn	scissors
triongl	triangle

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Berfau Verbs

Cymraeg	Saesneg
agor	to open
cydio	to hold
dewis	to choose
gwneud	to make / to do
lliwio	to colour
paentio	to paint
rhoi	to give / to put

Arall Other

Cymraeg	Saesneg
dim ots	never mind

Gramadeg Grammar

There are a number of question words in this unit, e.g.

Pa?	= <i>Which?</i>
Beth? / Be?	= <i>What?</i>
Ble? / Lle?	= <i>Where?</i>
Sawl?	= <i>How many?</i>

'Pa' and 'Beth' / 'Be' cause a **treigladd meddal** / *soft mutation*, e.g.

'Pa liw?' = *'Which colour?'*

'Beth' / 'Be' do not cause a **treigladd meddal** / *soft mutation* in this unit as it is followed by 'ydy', or 'sy', e.g.

'Beth ydy hwn?'	= <i>What is this?</i>
'Be sy gan Sioned?'	= <i>What does Sioned have?</i>

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

'**Ble**' / '**Lle**' do not cause a **treigladd meddal** / *soft mutation*.

'**Sawl**' does not cause a **treigladd meddal** / *soft mutation*. Any object that follows the '**sawl**' must be singular, e.g.

'**Sawl pensil?**' = *How many pencils?*

'**Sawl brws?**' = *How many brushes?*

'**Neu**' Or

You can offer the children a choice of two things by using '**neu**' = '*or*'. It causes a **treigladd meddal** / *soft mutation*, e.g.

Pensil neu greon?

Siswrn neu lud?

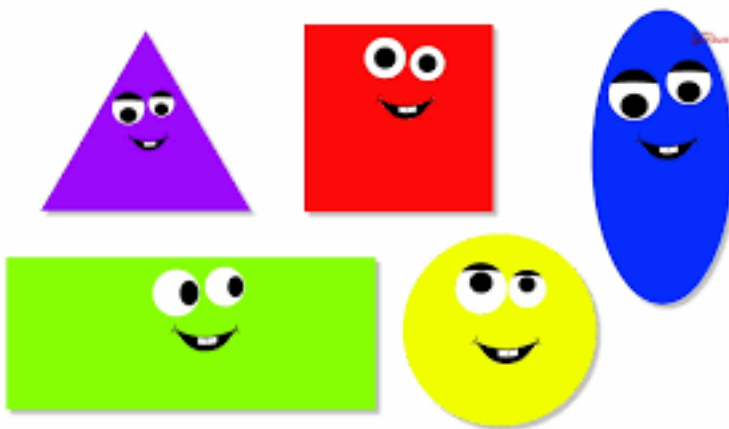

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gweithgareddau *Activities*

1. Ydych chi'n gallu enwi'r siapiau hyn?
Can you name these shapes?

2. Aildrefnwch i wneud sgwrs synhwyrol. Yna, darllenwch y sgysiau gyda'ch partner.
Rearrange and create a coherent dialogue. Then, read the dialogue with your partner.

Arweinydd / Leader: Da iawn Morus. Pa liw ydy'r paent Steffan?

Morus: Paent, Miss?

Steffan: Glas, Miss.

Arweinydd/Leader: Mae'n amser celf a chreffft. Dewch i eistedd. Beth ydy hwn?

Morus: Tri, Miss?

Arweinydd / Leader: Gwych, Morus. Dewch i baentio gyda fi.

Arweinydd / Leader: Da iawn, Steffan. Sawl cylch sydd ar y papur?

Nawr, gweithiwch gyda'ch partner i baratoi sgysiau newydd.

Now, work with your partner to create new dialogues.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

3. Aildrefnwch y canlynol i wneud brawddegau synhwyrol.
Rearrange the following to form coherent sentences/questions.

hwn liw ydy Pa?

cylch y Sawl gan sy ymyl?

bocs y Tacluswch

yn brws gywir Dalia'r

gen Be ti sy?

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Caneuon

Cân: Beth sy yn y Bocs?

Tôn: *The Farmer Wants a Wife*

Beth sy yn y bocs?
Beth sy yn y bocs?
Wn i ddim, wn i ddim
Beth sy yn y bocs?

Paent sy yn y bocs.
Paent sy yn y bocs.
Peintio, peintio.
Paent sy yn y bocs.

Siswrn sy yn y bocs.
Siswrn sy yn y bocs.
Torri, torri.
Siswrn sy yn y bocs.

Creon sy yn y bocs.
Creon sy yn y bocs.
Lliwio, lliwio.
Creon sy yn y bocs.

Cân: Mr Sgwâr ydw i.

Tôn: *If you're Happy and you Know it.*

Mr sgwâr ydw i, ydw i – dyma fi
Mr sgwâr ydw i, ydw i – dyma fi
Mr sgwâr ydw i.
Mr sgwâr ydw i.
Mr sgwâr ydw i, ydw i – dyma fi
2. Mr triongl ydw i ...
3. Mr cylch ydw i ...
4. Mr petryal ydw i ...

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 8 Chwarae Play

Dril 1: *What are you doing? (sing.)*

Beth / Be wyt ti'n wneud?	Dw i'n	chwarae. paentio. lliwio. gwisgo het.
---------------------------	-----------	--

Dril 2: *What are you doing? (pl.)*

Beth dych / Be dach chi'n wneud?	'Dyn ni'n / Dan ni'n	chwarae. paentio. lliwio. gwisgo het.
----------------------------------	----------------------	--

Dril 3: *What is she/he doing? What are they doing?*

Beth / Be mae Elin yn wneud?	Mae Elin yn Mae hi'n	chwarae. paentio.
------------------------------	-------------------------	----------------------

Beth / Be mae Zac yn wneud?	Mae Zac yn Mae e'n / o'n	lliwio. gwisgo het.
-----------------------------	-----------------------------	------------------------

Beth / Be mae Elin a Zac yn wneud?	Mae Elin a Zac yn Maen nhw'n	chwarae. paentio.
------------------------------------	---------------------------------	----------------------

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 4: Are you ...? (sing.)

Wyt ti'n

rholio toes?
tynnu llun?

Ydw.
Nac ydw.

Dril 5: Are you ...? (pl.)

Dych chi'n / Dach chi'n
Dych chi'n / Dach chi'n
Dych chi'n / Dach chi'n

neidio fel eliffant?
gwneud siâp seren?
hoffi neidio?

Ydyn. / Ydan.
Nac ydyn. / Nac ydan.
Ydyn. / Ydan.

Dril 6: Is she/he ...? Are they ...?

Ydy hi'n
Ydy e'n/o'n
'Dyn / Dan ni'n

gwisgo ffrog?
gludo?
torri allan?

Ydy / Nac ydy.
Ydy / Nac ydy.
Ydyn / Nac ydyn. Ydan. / Nac ydan.

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Beth wyt ti'n wneud Martha? Wyt ti'n tynnu llun?

Martha: Ydw!

Arweinydd / Leader: Dyna hyfryd! Jac, wyt ti'n tynnu llun hefyd?

Jac: Nac ydw.

Arweinydd / Leader: Wyt ti'n peintio fel Rhys?

Jac: Ydw.

Arweinydd / Leader: Dych chi'n peintio enfys?

Jac a Rhys: Ydyn. Un mawr!

Arweinydd / Leader: Edrychwch blant, mae Jac a Rhys yn peintio enfys liwgar! Bendigedig!

Nawr, gweithiwch mewn parau i baratoi sgwrs newydd.

Work in pairs to create a dew dialogue.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Dril 7: *Who's ...?*

Pwy	sy'n	absennol heddiw? cael pen-blwydd heddiw?	Jac a Martha. Fi, Miss!
-----	------	---	----------------------------

Pwy	sy'n	chwarae? dechrau? taflu'r dis? taflu nesa? gwisgo fel nyrs?	
-----	------	---	--

Dril 8: *Who's next? / Whose turn?*

Pwy	sy	nesa?	Rhys.
Tro pwy	sy	nesa?	Cai.

Dril 9: *The dice*

Pa	rif	sy	ar y dis?	Tri.
	liw	sy	ar y dis?	Melyn.
	siâp	sy	ar y dis?	Triongl.
	lun	sy	ar y dis?	Buwch.

Dril 10: *Who wants to ...?*

Pwy	sy	eisiau / isio	gwisgo fel nyrs? fel doctor? fel plismon?
-----	----	---------------	---

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Sgwrs 2

Arweinydd / Leader: Pwy sy'n chwarae gêm?
Millie: Fi!
Ryland: A fi!
Arweinydd / Leader: Dach chi'n hoffi chwarae ludo?
Pawb: Ydan.
Arweinydd / Leader: A fi! Tro pwy sy nesa?
Jake: Fi!
Arweinydd / Leader: Tafla'r dis.
Jake: Un ... dau ... tri.
Arweinydd / Leader: Un ... dau ... tri. Da iawn, ti!

Sgwrs 3

Arweinydd / Leader: Ashton, beth wyt ti'n wneud?
Ashton: *(Efelychu seiren / Makes a siren noise)*
Arweinydd / Leader: Beth wyt ti'n wisgo? Gwisg plismon! Smart iawn. Wyt ti'n gwisgo het?
Ashton: Ydw.
Arweinydd / Leader: Pa liw ydy het Ashton, bawb?
Pawb: Glas.
Arweinydd / Leader: Da iawn, glas tywyll!

Nawr, gweithiwch mewn parau i baratoi sgwrs newydd.

Work in pairs to create a new dialogue.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa *Vocabulary*

Enwau Benywaidd *Feminine nouns*

Cymraeg	Saesneg
buwch	cow
enfys	rainbow
ffrog	frock / dress
gwisg	clothing
het	hat
nyrs	nurse
plismones	police woman
seren	star

Enwau Gwrywaidd *Masculine nouns*

Cymraeg	Saesneg
dis	dice
doctor	doctor
eliffant	elephant
lliw	colour
pen-blwydd	birthday
plismon	policeman
rhif	number
siâp	shape
toes	dough
triongl	triangle
tro	turn

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Berfau Verbs

Cymraeg	Saesneg
canu	to sing
chwarae	to play
dechrau	to start
gludo	to glue
golchi	to wash
gwisgo	to wear
gwneud	to do / to make
lliwio	to colour
neidio	to jump
paentio	to paint
rholio	to roll
taflu	to throw
torri	to cut
torri allan	to cut out
tynnu llun	to draw a picture

Ansoddeiriau Adjectives

Cymraeg	Saesneg
glas	blue
golau	light
melyn	yellow
smart	smart
tywyll	dark

Arall Other

Cymraeg	Saesneg
fel	like
nesa	next
Pwy?	Who?

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Gramadeg: Yr Amser Presennol, Cwestiynau ac Atebion

Cwestiwn	Cadarnhaol	Negyddol
Dw i?	Wyt, rwyd ti	Nac wyt, dwyt ti ddim
Wyt ti?	Ydw, dw i	Nac ydw, dw i ddim
Ydy e / o?	Ydy, mae e / o	Nac ydy, dydy e / o ddim
Ydy hi?	Ydy, mae hi	Nac ydy, dydy hi ddim
Dyn ni? / Dan ni?	Ydyn, dyn ni / Ydan, dan ni Ydych, dych chi / Ydach, dach chi	Nac ydyn, dyn ni ddim / Nac ydan, dan ni ddim Nac ydych, dych chi ddim / Nac ydach, dach chi ddim
Dych chi? / Dach chi?	Ydw, dw i Ydyn, dyn ni / Ydan, dan ni	Nac ydw, dw i ddim Nac ydyn, dydyn ni ddim / Nac ydan, dan ni ddim
Ydyn nhw?	Ydyn, maen nhw	Nac ydyn, dydyn nhw ddim

Remember:

'I' in the question = 'you' in the answer.

'You' (sing.) in the question = 'I' in the answer.

'We' in the question = 'we' or 'you' in the answer.

'You' (pl.) in the question = 'I' or 'we' in the answer.

'yn'

'yn' is a very important word in Welsh and we use it often. As well as meaning 'in', it is also used to 'glue' parts of a sentence together and when used like this it has no meaning. It becomes "n" after vowels, e.g.

Wyt ti'n torri allan?

Dydy Elin ddim yn peintio.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

In this case, **'yn'** does not cause a treigladd.

Remember, if **'yn'** means *'in'*, it is **not** shortened to **'n'**, e.g.

Mae e **yn** yr ysgol.

Mae e **n** lliwio.

Beth wyt ti'n 'ei' wneud?

This is how the phrase would be written in full. The **'ei'** – *'it'* - causes a treigladd meddal causing the **'g'** to mutate. You may see the full form in written Welsh or hear it in formal Welsh.

Pwy? *Who?*

'Pwy?' means *'Who?'* so the answer is usually the name of a person or a pronoun, e.g.

Pwy sy'n taflu'r dis? Emma.

Pwy sy'n taflu'r dis? Fi.

Gweithgareddau

1 Dyma'r ateb, ond beth ydy'r cwestiwn? *Here's the answer, but what is the question?*

1. Nac ydw, dw i ddim yn rholio'r toes.
2. Ydy, mae o'n tynnu llun siswrn.
3. Mae hi'n torri allan.
4. Ydan, dan ni'n tynnu llun beic.
5. Mae Mr John yn peintio'r toes.
6. Nac ydy, dydy o ddim yn tacluso'r brwsys.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

- 2 Taflwch y dis. Cyfieithwch y gair ac yna rhwch y gair mewn brawddeg.
Ydych chi'n gallu gwneud brawddeg / cwestiwn?
*Throw the dice. Translate the word and then place it in a sentence.
Can you form a sentence / question?*

rainbow	to glue	number	to wash
to wear	birthday	to roll	to cut out
to jump	dough	colour	dark

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

3 Gwaith grŵp: meim.

Rhaid i bawb yn y grŵp gymryd tro i feimio gweithgaredd, e.e. torri allan. Rhaid i aelodau'r grŵp ddyfalu beth ydy'r gweithgaredd drwy ofyn cwestiynau, e. e.

Wyt ti'n torri allan?

Everyone should take turns and mime an activity, e.g. cutting out. Other members of the group must guess the activity by asking questions, e.e. Wyt ti'n torri allan?

4 Chwarae rôl.

Rhaid i bawb gymryd tro i chwarae rôl arweinydd. Bydd y plant yn cymryd eu tro i daflu'r dis a bydd yr arweinydd yn gofyn cwestiwn e.e.

Beth mae e/hi'n wneud?

Ydy e/hi'n ...

Everyone should take their turn as group leader. Children will take their turn and roll the dice and the leader will ask a question, e.g.

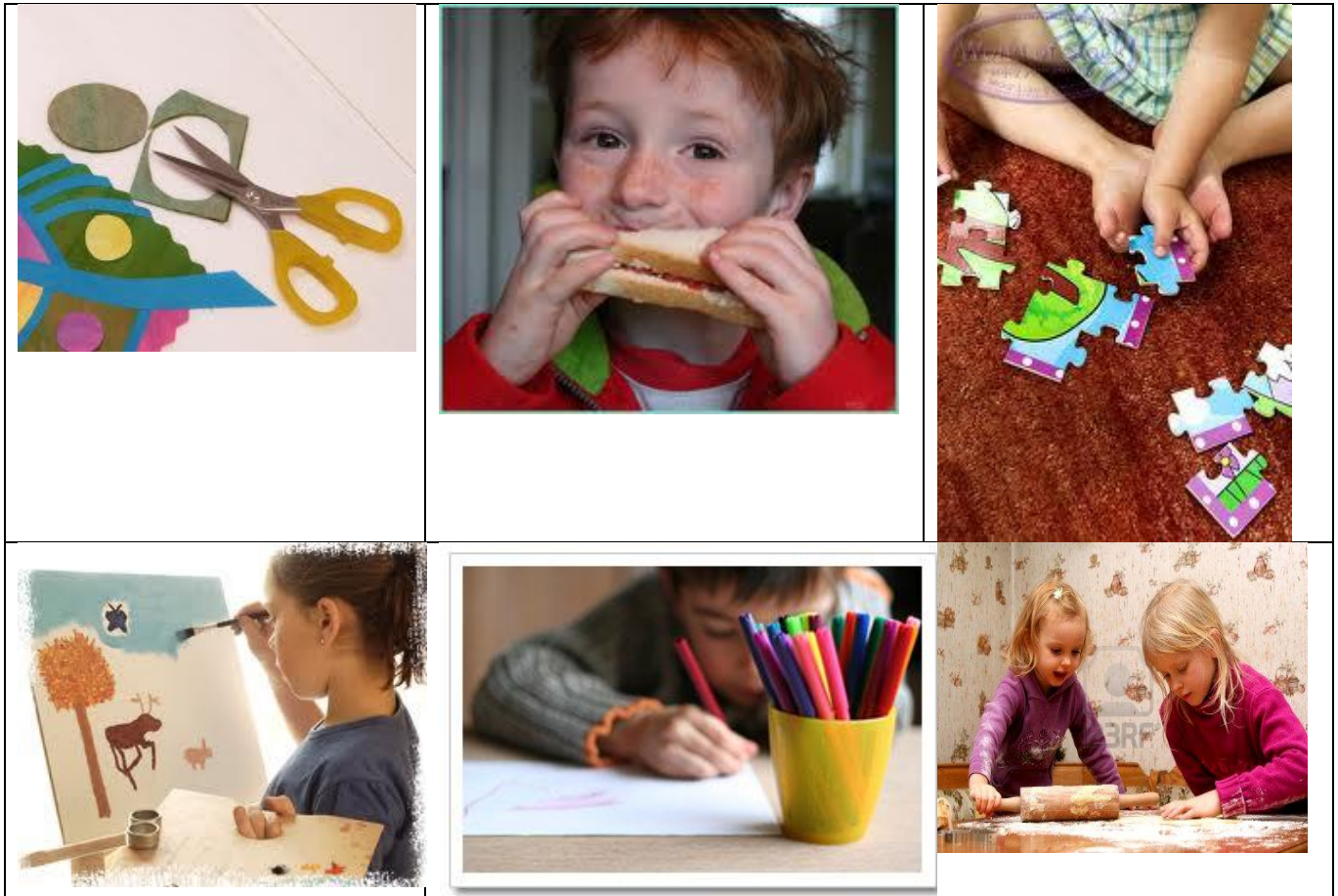
Beth mae e/hi'n wneud?

Ydy e/hi'n ...

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Caneuon

Cân: Amser ... yw hi nawr.

Tôn: *London Bridge is falling down.*

Amser chwarae yw hi nawr,
Yw hi nawr, yw hi nawr.
Amser chwarae yw hi nawr,
Dewch i chwarae.

Amser peintio yw hi nawr,
Yw hi nawr, yw hi nawr.
Amser peintio yw hi nawr,
Dewch i beintio.

Amser tacluso yw hi nawr,
Yw hi nawr, yw hi nawr.
Amser tacluso yw hi nawr,
Dewch i helpu.

Amser golchi yw hi nawr,
Yw hi nawr, yw hi nawr.
Amser golchi yw hi nawr,
Dewch i olchi.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 9 Salwch *Illness*

Dril 1: *What's wrong ...?*

Beth / Be sy'n bod Jac? Dw i'n dost/sâl.
Beth / Be sy'n bod ar Phoebe? Dim byd!

Beth / Be sy'n bod ar tedi?

Dril 2: *Basic welfare questions (1) – ar*

Oes peswch arnat ti? Oes / Nac oes.
Oes annwyd arnat ti?
Oes gwres arnat ti?
Oes ofn ar Tedi?

Dril 3: *Basic welfare questions (2) – gyda / gen i*

DE

GOGLEDD

Oes pen tost gyda ti? Oes gen ti **gur** pen? Oes / Nac oes.
Oes bola tost gyda ti? Oes gen ti **fol** tost / boen bol?
Oes clust **dost** gyda ti? Oes gen ti **bigyn** clust?

Oes ceg **dost** gyda tedi? Oes gan tedi **geg** dost/boenus? Druan ag e!/Bechod!
Oes troed **dost** gyda doli? Oes gan doli **droed** dost/boenus? Druan â hi!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Sgwrs 1

Arweinydd / Leader: Jac! Paid â chrïo. Beth sy'n bod? Oes pen tost gyda ti?
Jac: Nac oes.
Arweinydd / Leader: Oes peswch arnat ti?
Jac: Oes.
Arweinydd / Leader: Druan â ti. Dere i'r gegin gyda fi.

Dril 4: *Does it hurt?*

Ydy e'n dost? / Ydy o'n brifo?
Ydy hi'n dost? / Ydy hi'n brifo?
Ble? / Lle?

Dril 5: *Do you want to ...?*

Wyt ti eisiau	diod? /	Wyt ti isio diod?	Ydw / Nac ydw.
Wyt ti eisiau	cysgu? /	Wyt ti isio cysgu?	
Wyt ti eisiau	eistedd gyda fi? /	Wyt ti isio eistedd efo fi?	

Sgwrs 2

Arweinydd / Leader: Be sy'n bod ar Lilly? Lilly, tyrd yma.
Lilly: Aw!
Arweinydd / Leader: Www! Oes gen ti gur pen? Ydy o'n brifo?
Lilly: Ydy.
Arweinydd / Leader: Wyt ti isio cysgu? Tyrd i gysgu efo fi.

Nawr, gweithiwch mewn parau i baratoi sgwrs newydd.

Work in pairs to create a new dialogue.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Geirfa *Vocabulary*

Enwau Benywaidd *Feminine nouns*

Cymraeg	Saesneg
braich	arm
clust	ear
coes	leg
llaw	hand
troed	foot

Enwau Gwrywaidd *Masculine nouns*

Cymraeg	Saesneg
annwyd	common cold
bola / bol	tummy
ceg	mouth
diod	drink
gwddf	neck / throat
gwres	temperature / fever
ofn	fright / frightened
pen	head
peswch	cough

Berfau *Verbs*

Cymraeg	Saesneg
brifo	to hurt / ache
cysgu	to sleep
eistedd	to sit

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Ansoddeiriau *Adjectives*

Cymraeg	Saesneg
tost	sore / bad

Arall *Other*

Cymraeg	English
Ble?	Where?
cur pen	headache (N. Wales)
Dim byd	Nothing
Druan ag e / â hi	Poor him / her
gyda	with
poen bol	bad tummy (N. Wales)
pigyn clust	earache

Gramadeg

Many parts of the body, of which there are usually 2, happen to be feminine, e.g.

braich, coes, llaw, troed

dwy fraich

dwy goes

dwy droed

If these words are described, e.g. using **tost**, the word will take a **treigladd meddal / soft mutation**, e.g.

clust **dost**

coes **dost**

troed **dost**

When discussing **salwch** (illness), if we mention a part of the body, we use **gyda** (S.Wales) or **gan** (N.Wales), e.g.

Mae pen tost gyda fi.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

If the illness does not include reference to a part of the body, we use the appropriate form of **ar**, e.g.

Mae annwyd **arna i**.

It should be noted, however, that **ar** is not widely used in this context in North Wales.

Gweithgareddau

- 1 Rhowch y lluniau yma mewn dis sbwng. Taflwch y dis. Gofynnwch beth sy'n bod ar y bobl.

Place the pictures in a dice. Throw the dice. Ask what's wrong with the people.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

- 2 **Meimio.** Un person i wneud meim a'r lleill i ddyfalu beth sy'n bod, e.e.
One person should mime and the others should guess what's wrong, e.g.

Oes clust dost gyda ti? / Oes gen ti bigyn clust?

Mime. One person to mime an illness and the other to guess, e.g.

Oes clust dost gyda ti? / Oes gen ti bigyn clust?

- 3 Edrychwch ar y brawddegau hyn. Penderfynwch ai **ar**, **gan** neu **gyda** sy'n gywir.
Look at these sentences. Decide on either 'ar', 'gan' or 'gyda' as appropriate.

clust dost

pen tost

annwyd

ar / gan / gyda

gwres

bola tost

troed dost

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Caneuon

Cân: Mi welais Jac y Do

Mi welais Jac y do
Yn eistedd ar ben to
Het wen ar ei ben a dwy goes bren
Ho ho ho ho ho ho.

Mi welais eliffant pinc
Yn eistedd yn y sinc
Het wen ar ei ben a dwy goes bren
Ji-binc ji-binc ji-binc.

Cân: Beth sy'n bod?

Tôn: *London's Burning*

Beth sy'n bod? Beth sy'n bod?
Pen tost! Pen tost!
Beth sy'n bod? Beth sy'n bod?
Pen tost! Pen tost!

Beth sy'n bod? Beth sy'n bod?
Bola tost! Bola tost!
Beth sy'n bod? Beth sy'n bod?
Bola tost! Bola tost!

Cân: Pen, Ysgwyddau, Coesau, Traed

Tôn: *Head, Shoulders Knees and Toes*

Pen, ysgwyddau coesau traed, coesau traed,
Pen, ysgwyddau coesau traed, coesau traed,
Llygaid, clustiau, trwyn a cheg,
Pen, ysgwyddau coesau traed, coesau traed!

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 10 Adolygu *Revision*

UNED 1

Darllenwch y geiriau Cymraeg hyn yn uchel a thanlinellwch y pwyslais bob tro. Yna cyfatebwch y gair gyda'r ystyr Saesneg.

Read these Welsh words aloud and underline the stress/emphasis each time. Then match each word with the correct translation.

gweddol	colours
lliwiau	awful
proffesiynol	yellow
porffor	absent
dyma	professional
absennol	ok
ofnadwy	purple
melyn	here is

UNED 2

Cyfieithwch y brawddegau hyn.

Translate these sentences.

1. Good afternoon children.
2. Who are you? (singular)
3. It's Wednesday today.
4. She's John's mother.
5. It's cloudy today.
6. Take your coat off Alys.
7. It's Friday today. It's raining. Yuk!
8. Good morning girls.
9. Who is he?
10. Sit on the mat. (plural)

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 3

Taflwch y dis a rhowch y gorchymyn ar gyfer un plentyn. Wedyn rhowch y gorchymyn ar gyfer y dosbarth. Gwnewch yr un peth wedyn gyda'r negyddol.

Throw the dice and give the command for one child. Then, give the command for the whole class. Do the same again but using negative forms.

symud	taflu	siarad
darllen	neidio	chwarae

UNED 4

Ychwanegwch y gorchymyn cywir yn y bwlch.

Insert the correct command in the space.

- _____ dy ddannedd.
- _____ eich dwylo.
- _____ eich diod.
- _____ dy afal.
- _____ dy laeth.
- _____ eich tost.

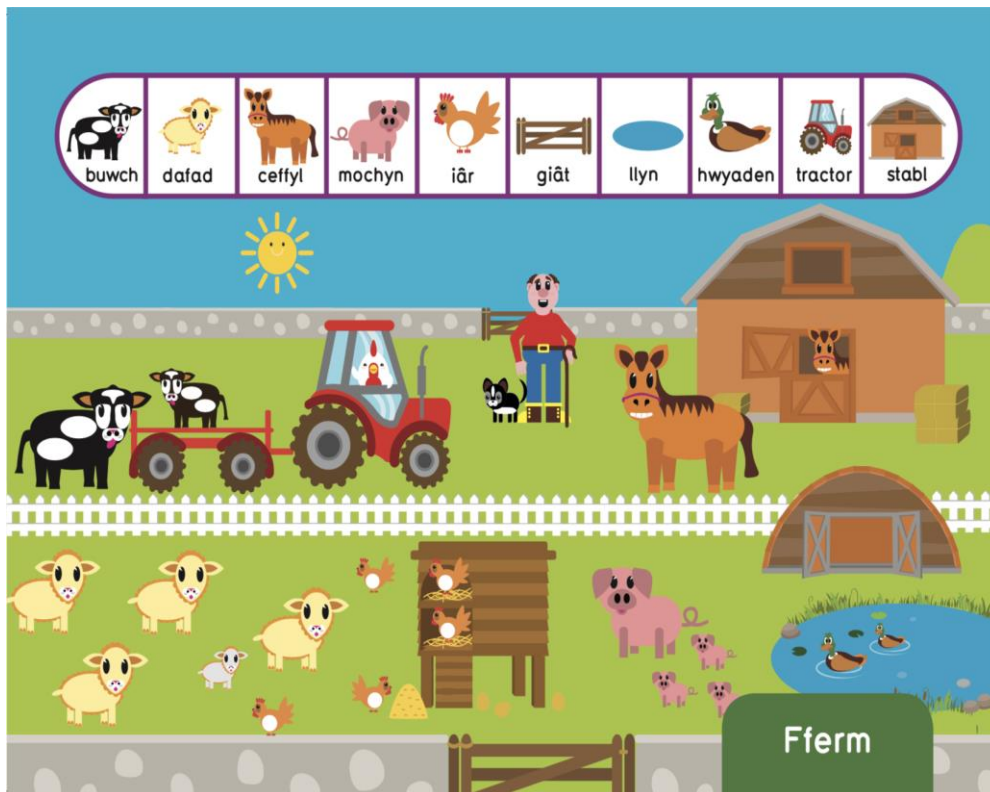

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 5

Edrychwch ar lun Cyw ar y fferm. Gofynnwch 5 cwestiwn yn dechrau gyda 'Sawl ... sy yn y llun?'

Look at the picture of Cyw on the farm. Ask 5 questions about the picture, starting with 'Sawl ... sy yn y llun?'

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 6

Gweithiwch gyda'ch partner i ddod o hyd i'r parau. Rhaid dewis cerdyn glas i gyfateb i bob cerdyn melyn.

Work with a partner to find the matching pairs. You must choose a blue card to match each yellow card.

Ble/Lle mae'r gadair?	Maen nhw ar y wal.
Ble/Lle mae Dewi ac Aled?	Mae e/o yn y cornel gwlyb.
Ble/Lle mae'r lluniau	Mae hi o flaen y bwrdd.
Ble/Lle mae'r rhaw?	Mae e/o ar y bwrdd mathemateg.
Ble/Lle mae'r twba dŵr?	Maen nhw yn y siop.
Ble/Lle mae'r ysgol?	Mae e/o yn y côn.
Ble/Lle mae'r cylch?	Mae hi dan y twba tywod.
Ble/Lle mae'r brwsys paent?	Mae e/o yn y botel.
Ble/Lle mae'r hufen iâ?	Mae hi ar bwys y siop.
Ble/Lle mae'r dŵr	Maen nhw yn y cornel peintio.

Oes mwy nag un ateb posibl i rai cwestiynau? Trafodwch yn eich grŵp.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 7

Parwch y cwestiynau a'r atebion.
Pair the questions and answers

Beth ydy hwn?	Coch
Pa liw ydy hwn?	Mae e yn y drôr
Sawl ymyl sy gan y sgwâr?	Tri
Sawl cornel sy gan y triongl?	Sgwâr ydy e
Ble/Lle mae'r brws paent?	Pedwar

UNED 8

Tafwch y dis. Rhowch y gair Cymraeg. Wedyn rhowch y gair mewn brawddeg neu gwestiwn.
Throw the dice. Say the word in Welsh. Then place the word in a sentence or question.

next	absent	to colour	television
shape	to throw	turn	dress / frock
to dress	like	triangle	colour

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

Mae llinellau'r sgwrs wedi cymysgu. Ydych chi'n gallu rhoi'r cwestiynau a'r atebion yn drefn iawn? Wedyn, darllenwch y sgwrs gyda'ch partner.

The lines in the following dialogue have been mixed. Can you put the questions and answers in the correct order? The, read the dialogue with your partner.

Oedolyn	Wyt ti'n hoffi gwneud lluniau?
Plentyn	Coch, glas, pinc a gwyrdd.
Oedolyn	Ydy'r llun yn bert?
Plentyn	'Dyn ni'n gwneud llun.
Oedolyn	Pa liwiau sy yn y llun?
Plentyn	Ydw, yn fawr iawn, Miss.
Oedolyn	Beth dych chi'n wneud, blant?
Plentyn	Ydy, mae e'n bert ac yn lliwgar.

Cymraeg Gwaith: Cymraeg Blynyddoedd Cynnar

UNED 9

Taflwch y dis. Rhowch y gair Cymraeg. Wedyn rhowch y gair mewn cwestiwn. Gyda phartner, ceisiwch wneud sgwrs syml.

Throw the dice. Say the word in Welsh. Then place the word in a question. With a partner, try and make a simple conversation.

sore throat	to sleep	common cold	to hurt /ache
poor him	bad tummy	temperature / fever	nothing
to sleep	ear ache	bad foot	cough

